

torturaren
prebentzio eta
salaketarako
koordinakundea

www.prevenciontortura.org

TORTURA ESPAINIAR ESTATUAN: 2016KO TXOSTENA

Elkarren segidako 13. urtez, Torturaren Prebentzio eta Salaketaren Koordinakundeak (TPSK) Estatu espainiarrean ezagutu diren tortura, tratu txar eta zaintzapean suertatutako kasuei buruzko urteko kasuen txostena aurkezten du. Txosten berri honetan aurreko txostenetan ezarri diren irizpide berak gorde dira, Estatu honetako torturaren jardutearen eboluzioari buruzko ikuspegia erraztearren. Lan honetan NBEren Hitzarmeneko definizioan biltzen diren salaketak aurkezten ditugu:

"Tortura gisa ulertuko da pertsonari oinaze edo sufrikario -fisiko zein mental- nahita eragiten dion ekintza oro, berarengandik edo hirugarrengo baten aldetik informazioa edo aitortza lortzeko, ekintza bat egin edo ustez egin duelako zigortzeko edo pertsona hori zein beste batzuk beldurtzeko edo bortxatzeko helburuarekin, edozein motako diskriminazioan oinarritutako arrazoiagatik delako oinaze horiek funtzionario publiko batek edo beste pertsona batek funtzio publikoen jardutean eragiten dituelarik, berak eskatuta edo bere baimenarekin".

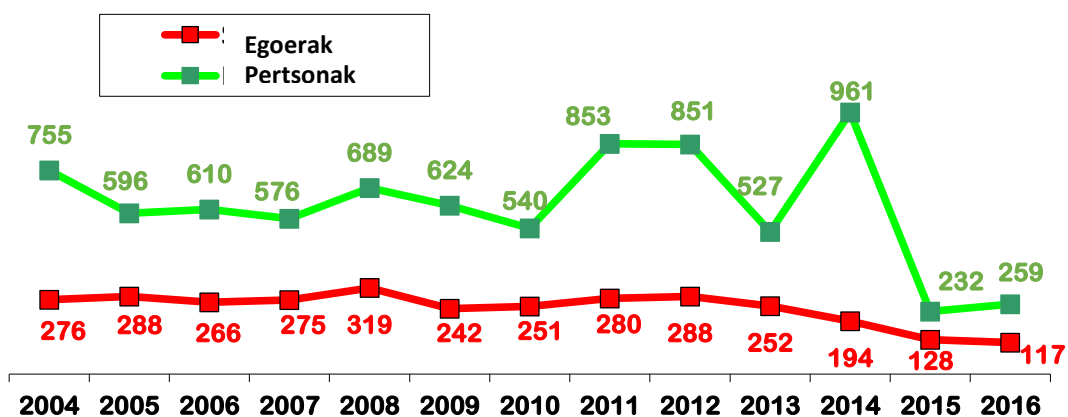
Tortura eta beste jokabide edo zigor anker, gizagabe edo umiliagarriaren aurkako NBEko Hitzarmena. NBEaren 1984ko abenduaren 10eko Osoko Batzarrean onartua. Espainiar Estatuak berretsia eta 1987ko urrian Espainian indarrean ezarri zena.

Aurtengo txostenean eraso, tortura edota tratu txarrak jasandako 259 lagunen arteko 117 egoera biltzen ditugu

Bildutako egoerak	Eragindako pertsonak
117	259

Eraso hauek funtzionarioen zaintzapean (komisariak, kuartelak, espetxeak edo askatasunik gabeko beste zentroak) zeuden pertsonen gainean edota polizia esku-hartze egoeretan (manifestazioen errepresioa, etab.) suertatu ziren. Zifra hauek ez dute bat eginen tortura edota tratu txarren inguruko kausa penalen kopuruarekin, kasu berak kausa bat edo gehiagoren aukera eman dezakeelako. Aurreko urteetan bezalaxe, ez dira kontuan hartu 2016 urtean ezagutu ziren tortura edota tratu txarren inguruan izandako kasu guztiak: batzuk txostenetik baztertu dira eragindako pertsonen eskaera zuzenagatik, beste batzuk jasotako informazioa nahikoa ez zelako edo ez zegoelako behar bezala egiaztatua. Kontuan izan behar da ere Estatuko Segurtasun Indarren edo Espetxe Instituzioetako Funtzionarioen tortura edota erasoen kasuen kopuru handi bat ez dela sekula salatzen, ez justizia auzitegietan ezta bestelako inolako instantzia publiko edo pribatutan, pertsona migratzaileen edota presoen kolektiboen aldetik bereziki, edo etxerik gabekoen gisako kalteberatasun sozial berezietako pertsonengandik, etab.

TPSKak 2004 eta 2016 arteko urteetan aurkeztutako 13 txostenetan 3.378 egoera ezagutu ditugu non 8.071 lagun kaltetuak suertatu ziren.

Goiko koadroak azaltzen digu nola salaketek gora edo behera egiten duten, joera aipagarriak erakusten ez dutelarik. Gauza bera gertatzen da tortura edota tratu txarren egoerakin, aldakortasun gutxiagorekin bada ere. Honek guztiak datu hauen atzean dauden koiuntura ezberdinei buruz hausnartzea garamatza eta analisi zehatzago batean baloratu beharko da, txosten osoan modu sakonago batean egiten dena; egoeren beherakada baloratzeko tenorean bereziki eta, batez ere, 2015 eta 2016 urteen artean eragindako pertsonena. Txosten osoan, bildutako datuen lurralde banaketa ere lantzen da, TPSKren elkarteen presentzia dauden lurraldeetan handitzen delarik. Horregatik tematzen gara hemen agertzen diren egoerak errealitatearen zati bat baino ez dela esaten dugunean, zati mugatu bat txostenean aztertzen ditugun kontu batzuegatik.

1.-Datuen lurralde-banaketa

Lurraldea	Egoerak	Eragindako pertsonak
Andaluzia	18	21
Aragoi	5	5
Asturias	3	3
Kantabria	0	0
Castilla Mantxa	1	1
Castilla Leon	4	5
Katalunia	24	41
Ceuta	3	59
Euskal Herria	6	12
EAE	3	3
Nafarroa	3	9
Extremadura	2	2
Galiza	9	11
Illes Balears	6	6
Kanariar Uharteak	1	1
Errioxa	0	0
Madril	25	71
Melilla	5	10
Murtzia	1	1
País Valenciá	4	10
TOTALak	117	259

Hemen aurkeztu dugun lurralde-banaketa hau zabaldu egiten da txostenean, herrialdeka banakatzen delarik, egoera eta salaketa zehatzak banaka banaka ezagutzen direlarik

2. Pertsona erasotuen egoeraren arabeko banaketa:

Zirkunstantziak	Egoerak	Pertsonak
Atxiloketa bakartua	0	0
Mobilizazio sozialak	9	20
Migratzaileak	34	147
Pertsona atxilotuak	48	50
Adingabeko pertsonak	10	18
Bestelako egoerak	33	42

Bigarren urtez jarraian ez da inolako tortura salaketarik iritsi atxiloketa bakartuagatik. Alabaina, atxiloketa bakartuaren figurak bere horretan jarraitzen du eta, atxiloketa mota honek tratu umiliagarria eta txarra ere ondorioztatzen duenez, berriz ere bere behin betirako indargabetzea exijitzen dugu. Bestalde, aurreko urteetako txostenekin alderatuz migratzaile erasotuen kopurua handitu dela ikusten dugu, azken urtean zenbait Internamendu zentroetan izandako protesten ondoriozko tratu txar kolektiboekin lotzen duguna.

Eta azkenik, iazko txostenarekin alderatuz, mobilizazio sozialen inguruko erasoen salaketen beherakada ere nabarmendu nahi dugu. Beherakadaren arrazoiak asko eta anitzak dira, txosten osoan zabal biltzen ditugunak.

Baina nabarmendu nahi dugu ere pertsona migratzaileei buruzko bortxakeriaren esternalizazioa (2016ko txosteneko populazio honen kontrako tratu txarren datuen gorakada koiunturala arren) herri mobilizazioen beherakadarekin batera -herri mobilizazioetan erasotutako pertsonen inguruan-, salaketaren beldurraren eta salaketa judizialen eraginkortasun ezak faktore garrantzitsuak direla azken bi urteetako zifra hauen beherakada azaltzeko.

3. Funtzionario salatuen araberako salaketak

Talde erasotzailea	Egoerak	Pertsonak
Polizia Nazionalea	35	103
Guardia Zibila	10	69
Mossos d'Esquadra	6	13
Ertzaintza	2	2
Udaltzaingoa	13	17
Espetxe funtzionarioak	48	50
Adingabekoen Zentroa	2	4
Beste (Bartzelonako Portu-Polizia)	1	1

Koadro honek mobilizazio sozialak eta pertsona migratzaileak aipatutakoan ikusten genuena baieztatzen du: egoeren eta eragindako pertsonen beherakadak, oro har, Estatuko Segurtasun Indar salatuen kopuruaren urritzea dakar. Halere, egoeren eta espetxean eragindako pertsonen kopuruak -eta, beraz, espetxeetako funtzionario salatuena- beste kategoriak baino egonkorrago mantentzen dira. Datu honek erakusten diguna da espetxe barneko tortura eta tratu txarren arazo endemikoa mantentzen dela, espazio horien opakotasun eta zigorgabetasunak bere horretan jarraitzen dutelarik. Aurreko urteetako txostenei buruzko berritasun bakarra, "beste" atalean Bartzelonako Portu-poliziari buruzko salaketa agertzea izan da.

Txosten osoan, honetaz gain, beste koadro batzuk agertzen dira non askatasun gabeko espazioetako (espetxeak, Internamendu Zentroak, polizien komisariak, Guardia Zibilaren kuartelak, etab.) egoera ezagunak biltzen diren.

Espainiar estatuko zainketa peko heriotzak:

2016ko urtean Segurtasun Indarren edo beste zainketa publikoko pertsonen pean zeuden, edo polizia interbentzioren baten ondoriozko (pertsekuzio baten ondorioz, adibidez) **34 pertsonen heriotzen berri izan genuen**. Torturaren Prebentzio eta Salaketaren Koordinakundean (TPSK) ditugun datuen arabera.

2001eko urtarrilaren 1etik 2016ko abenduaren 31raino zirkunstantzia hauetan suertaturiko 650 heriotzen ziurtasuna izan dugu. Heriotza hauetako askok ez dutela gaitzespen penalik merezi eta batzuk saihestezineko istripuekin lotzen direla baldin badakigu ere, uste dugu beste batzuk utzikeriak eta zainketa pean dauden pertsonen osasun eskubideen gaineko akatsek eragindakoak direla, edota baldintza osasun-higieniko zehatzek. Honek guztiak, egoera hau noiz eta nola amaituko den galdetzera garamatza. Baina gaitzespen penalaz harago, segurtasun funtzionario publikoen zainketa pean suertatzen diren heriotzen ardura morala Estatuari dagokio.

Gure txostenean heriotzen bi talde nagusi bereizten ditugu: askatasun gabezia suertatutakoak (26 pertsona) eta beste esparruetan suertatutakoak (8 lagun), sartuz azken atal honetan bai bide publikoa, nola itsasoa edo etxe partikularra heriotzak ESlen interbentzioak eragindakoak direnean.

Heriotzaren unean zainketaren ardura duten gorputzei dagokionez, 2016ko datuak honakoak ditugu:

2016ko heriotzak zainketa pean

	Heriotzak
Espetxe funtzionarioak	19
Polizia Nazionala	7
Guardia Zibila	5
Ertzaintza	1
Mossos d'Esquadra	1
Adingabeko zentroetako funtzionarioak	1
TOTALAK	34

Gainera, txostenean azterketa artikulua monografiko batzuk erantsi dira, non TPSKrentzako azken urte honetan bereziki kezkarriak diren eremuak aztertzen diren. Horien artean: espetxeetako heriotzei buruzkoa (azterketa koantitatiboa eta juridikoa barne), torturen salaketen ikerketari buruzko Auzitegi Nagusiaren jurisprudentziaren aldaketei buruzkoa, Kataluniako espetxeetako espetxe bakartzearen inguruko azterketari buruzkoa, torturaren prebentzioaren inguruan gaur egungo sostengu sozialaren testuinguruan eta salaketen zein torturaren eta beste tratu txarren biktimekiko jarreraren gestioaren ikuspuntuari buruzkoa.

Gainerako txosten guztiak bezalaxe, 2016 urteko txosten osoa, laburpen honekin batera, gure (<http://www.prevenciontortura.org/>) webean eskuragai egongo dira bere aurkezpen egunaren ondoren.

Madriren, 2017ko ekainaren 9an.

La TPSK honako entitatez osatua dago:

ACAT (Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura) / Alerta Solidaria / APDH Andalucía / Asociación para la Defensa de los Derechos de la Infancia / Asociación Apoyo / Asociación Concepción Arenal / Asociación Contra la Tortura / Asociación Libre de Abogadas y Abogados de Madrid / Asociación Libre de Abogadas y Abogados de Zaragoza / Associação Contra a Exclusão pelo Desenvolvimento / Associació Memoria contra la Tortura / Associació Catalana per a la Defensa dels Drets Humans / Behatokia (Observatorio Vasco de Derechos Humanos - Euskal Herriko Giza / Eskubideen) / CAES (Centro de Asesoría y Estudios Sociales) / Campaña por el cierre de los CIE / Centro de Documentación Contra la Tortura / Comissió de Defensa del Il.lustre Col·legi d'Advocats Barcelona / Comissió de Defensa del il.lustre Col·legi d'Advocats de Girona / Comisión de Derechos Humanos del Ilustre Colegio de Abogados de Balears / Comisión Legal Sol / Comité Anti-Sida de Lugo / Coordinadora Contra la Marginación de Cornellá / Coordinadora de Barrios / Coordinadora Estatal de Solidaridad con las Personas Presas / Esculca (Observatorio para a Defensa dos Direitos e Liberdades) / Eskubieak (Eskubideak Euskal Abokatuen Elkarte) / Etxerat! (Euskal Errepresaliatu Politikoen Elkarte) / Exil / Federación de Asociaciones de Loita contra a Droga / Federación Enlace / Grupo de Acción Comunitaria (CAC) / Grupo de Derechos Civiles 15M de Zaragoza / Grupo 17 de Marzo (Sociedad Andaluza de Juristas para la Defensa de los Derechos Humanos) / Independientes / Iridia. Servicio de Atención y Denuncia ante situaciones de Violencia Institucional / Jaiki-Hadi / Justicia y Pau / Movimento polos Dereitos Civis / Observatori Sistema Penal y DD. HH. / Obra Mercedaria de Valencia / Oteando (Observatorio para la defensa de los derechos y las libertades) / PreSOS Galiza /Rescat / Salhaketa Bizkaia / Salhaketa Gasteiz / Salhaketa Nafarroa / SOS Racisme Catalunya / Subcomisión Penitenciaria del CGAE / Torturaren Aurkako Taldea / Xustiza e Sociedade de Galicia